

PLOR DE JESUS

Jesús está en son jardí
¡mes ay! y plora y sospira,
pensant ab altre jardí,
¡mes ay! lo de les Olives,
que ha de regar ab suor,
¡mes ay! suor de sanch viva.
Veu la pluja dels açots,
¡mes ay! la de les salives;
veu enrinxar á son front
¡mes ay! garlanda d' espines.
Sent en sos llabis lo fel,
¡mes ay! lo fel y la mirra,
y en ses espatlles la creu
¡mes ay! que já l' afadiga.
Veu trepitjada la sanch
¡mes ay! que 'l món rentaria,
y plora lo bon Jesús,
¡mes ay! y plora y sospira.

De sos plors á la regor
¡mes ay! naix una flor mística
que sos tristos pensaments
¡mes ay! d' un á un copia,
son front hermós com lo seu
¡mes ay! coronas d' espines,
y 's posa sobre son cor
¡mes ay! la creu per divisa
voltadeta de tres claus
¡mes ay! y les cinch ferides.
La contempla 'l bon Jesús
¡mes ay! y plora y sospira.

† JACINTO VERDAGUER, *Pbre*

INTENSITAT DE LA LITERATURA CATALANA

A MON AMIC EN RAFEL GAY

No pot negar-se que la literatura catalana ha fruit d'una soberba florida; no pot negar-se que retornada de sa mort aparent pel amor fervorós d'entenimentats patricis, apargué el sí de les nacions venerable i hermosa com una visió de poeta somiador; tan hermosa i venerable, que, ajensada am la gloria immortal d'inimitable *Atlàntida*, no fora coneguda dels trovaires antics, ni aduc del Petrarca catalanesc N' Ausias March. Però tampoc es pot dexar de regonèxer, qu' avui per avui, malgrat l' espessor de plomes dels que s' han tirat més ò menys consiensosament al *mercat* literari, té immensa caminada a seguir per a assolir el lloc que li pertany en el progrès modern; té quelcom de fret, quelcom de rutinari en son ànima, que malmena sa ecspressió maravellosa i que no la permet vibrar amb el fogós entusiasme i la forsa avassalladora que pressentim els aimants de sa glorificació i sa complerta renomnada. Senzillament: no es tot or lo que llú. A la inconciencia y candidesa primitives dèu substituir-les l' estudi i reflexió estètics, i dèu discutir-se molt, puig cal fer molta llum, i es menester desempellegar-nos de revellides formes i de mansuetuts estan-tisses.

Parlem clar. La literatura de casa nostra es pla més ecstensa que profunda, sòlida i variada. Ara metex no hi haurà xicot entre 'ls barba-mecs que tot just arreconen la bossa d' anar a estudi, que no hagi gaudit la il-lusió de contemplar sa firma en lletres de motllo sota algun versot; ara metex no hi haurà fembra per lleganyosa i totxa que sigui, que—i perdonin els trovadors de la etat mitja—no 's vanti de posseir el cor d' un cantaire a ratos perduts.

I no parlo del die en que tota la gent de pretensions se les agafés per la prosa, que aleshores senses trabes de rimes, ens saltaria pels camps intel-lectuals una invasió tan ò mes formidable que la dels primers segles de l' era cristiana. Tot-hom trafica en revistes; aviat no hi haurá casa sense intel-lectual que bogegi i que no pugui presentar la cre-

dencial de redactor ò col·laborador. Però ¡quines poesies, quines proses, quins periòdics i quines calamitats! Ja donariem feina per mesos a n' En Valbuena pera aplegar ripis, i a ne tots els retòrics desde 'ls que veneraven com celestial Coràn la *Epistola ad Pisones* de l' Horaci, a fins els dels motllos nous, per a cassar pensaments fondos, originalitat i bon gust. Arribarà que una revista per artística i d' empena que vulgui ser, produirà el metex efecte d' una guillotina ont s' hi assessina bàrbarament l' art, la filosofia ò el sentit comú. Ho confesso francament: ja 'm comensen a fer basarda els homes que duen les grapes brutes de tinta; no trigaré a fugir-ne com els diables de la Creu.

I no 's cregui que de la lleugeresa i superficialitat se 'n puguin rentar les mans alguns, que, afortunats, els honorem com a cap-devaners entre 'ls escriptors de casa, innombrables com les estrelles del cel i com les arenes de la mar. Als culpables, ò al menys als insípits de bona fè els culliríeu arrèu.

Que 's parla de pagesos? Ai la mare, quin bé de Deu d' idilis tendrissois, de conciències immaculades, quina felicitat puríssima! Tot seguit ve a la memoria—i la cita que poso no significa qu' a son autor li porti malavolensa—alló de

*Deu me dó viure à pagès,
que no pas a les grans viles.*

No sembla sinó que cada llar sigui platxeriós escenari d' un poema bucòlic; cada pageseta, d' ulls blaus i cabells rossos, axò es obligat, sigui una nimfa d' estar per casa; les vessanes de sembradura, un paradís ont els Adams de la llei de gracia s' hi entretenen, sobre tot en temps de sega, en que 'l sol daura les rublertes espigues i en que aparex la encisera visió d' un serafí més ò menys discutible que tragina als colrats segadors, cabassats, a curull, am negre pa, truites i vi una mica aspre. I no us dic rès dels genis de pasta d' agnus, que no 's recorden sinó de les sardanes ¡oh les sardanes! d' anar a missa matinal i d' obsequiar i reverenciar al senyor Rector i al senyor amo.

La pudor de fems, les perverses condicions higièniques de cases que tenen les corts als baxos, traspuant les fetors entre post i post del sostre migrat, el sòl qu' abrusa, els

vents que dexten *tonto*, les neus que us cor-sequen, les pedregades que reventen, les plujes que fan la guitza, l'escudella de cols, blanc blanquejat i cansalada, el pa negre i dur que fa cridar *quien viva!*, el treball, que torna a la gent senzilla per culpa de mals governs, en una nova mena d'esclaus, la miseria... tot queda esvair dintre les dolçures armòniques d'un poema celestial que 'ls de les poblacions grans han de guaitar-se amb ulleres de llarga vista. ¿No es veritat, llegidors, qu' aquesta es l' impressió justa que reb el qui conex la gent de pagesia no més que pels escrits? I tot perquè aquí ja debem tenir prou senderi per a endevinar lo que passa, lo que té de passar en els llocs de fóra; aquí estudiem als pagesos i a la humanitat senzilla, tractant-los en *rosers*, en festes majors, quan se mata un xai; en hores envejables de batudes; enraonant d'escallimpantes am masovers; jugant a cartes a la rectoria am dos ò tres propietaris del morro fort; estudiant les sardanes, sens mancar-nos alegria i algún diner; guipant alguna cara verinosa, qu' axís a corre-cuita proporciona la forsa del contrast; en èpoques de vacances, estant a temporades *entre ells*, ancara que no siguent *de ells*.

No vull dir, perxò, que d'un quant temps ensà no ens hi dediquem a la poesia ciutadana i no viatgem en distintes esferes i no 's mostrin un poc variats els genres de literatura ¡ca! A més dels blats abrassats, dels aucells que canten, de les cigales que rondinen, dels eczilats que s'anyoren; els enamorats ens retrauen gardenies, jardins, saraus, mirades dolces, ingràtuts, immortalitats d'amor, cors verges, etc., etc. Però la mansuetut i poca trassa, en general se les campa i les lletres seguexen impertorbables i vuides. Per a nosaltres l'humorisme es cosa de per riure, no la rialla que 's glassa en els llabis, i en Campoamor es menyspreuat per ser el poeta de les senyores, digne de figurar en les columnes de *Blanco y Negro*, que es l'anatema de superficialitat més gros que a un autor pot fulminar-se. El modernisme el considerem bax l'aspecte d'una versificació lliberta de trabes, com un axamplis dels poetes; no n'ovirem l'esencia, no 'ns fem càrrec de que sots una forma classicament pulida per en Samaien ò pel desconegut autor de "Mimosas" pot bategarhi un fons modernista: A n-en

Rusiñol metex el mirem com a *bromista*, ò com a *modernista* reconcentrat, am tot i ser sa tònica l'humorisme de fons trist i desesperador ecspressat en desexida i aparentment *humorística* prosa: en axò no cal que 'ns hi ficsèm massa. La filosofia, les tendències, no ens preocupen. Escriure forsa, la qüestió es escriure; si 's te prou abnegació s' arriba a la prosa; estudis seris de religió pel que s' hi vol embrancar, de la humanitat que 's pinta, d' historia, de costums... què se 'n trèu? Vinguin efectismes, versos galindois, empenyos devegades, per a sortit premiat en algun certam: veus-aquí la nostra mònita; que després us diguin el llorejat escriptor, que ningú s' encaparrí per llegir-vos, que us busquin la firma les revistes; veus-aquí la gloria, l' aspiració suprema. No ens cal estudiar i parlar d' homes de brusa ò camisa planxada, de problemes; de no calen observacions de trenta anys per a fer una novela de costums històriques, no ens calen discussions crítiques, ni llegir massa a n' en Verdaguer, que *sabent* qu' ha infantat "L' Atlántida" ja casi n' hi ha lo suficient; no ens cal gaire rés mes per ser crític ò literat, que *barra*, saber dir *axò es mascle*, *visca la nació catalana*, *la tendra aimia de cabells rulls*, i combatre ecsclusivismes d' escola, que maliciejo que ningú defensa, en lloc de compendre i esplicar les diferents escolles i adaptar-les al geni de nostra llenga.

Per a acabar no mes se m' acut una ecsclamació: què n' hi ha de poc senderi i de peresa entre 'ls nombrosos admiradors de les lletres catalanes i entre 'ls crítics i conreadors de l' idioma en que s' ha escrit—vinga un modisme—"L' Alegria que passa!"

FRANCISCO VIVER.

UN ERRO MORAL I ARTISTIC

Si la severitat, magestat i apropiament de coses, s' ha de dexar sentir d' una manera considerable, per a que l' home se senti subjugat i respectuós, en la casa o palau de nostres Reis, es induptable que aitals condicions s' han de trovar grandiosament i més que en cap altre lloc desenrot-

llades en la casa del Rei de Cels i Terra, en la casa de Deu Nostre Senyor.

Per desgracia nostre no succeex axis en nostres temps. Aquella severitat imponent dels temples de la Etat Mitja, filla de la senzillesa dels membres que l' integraven i aquella magestat corprenedora que s' hi respirava, s' ha substituït avui dia per una lleugeresa tan ecsitadora dels sentits que trajiversant els efectes que tot temple ha de causar, ajuda a distraurer l' ànima, en lloc de captivar-la.

I es que poc a poc, s' ha anat substituïnt aquell esprit que informava als constructors de les passades centuries, aquell esperit idealisador que procurava el predomini de lo ideal sobre lo material, per un esprit mundá que inconscient pro profundament s' ha arrelat en les generacions que han eczistit de desde fa dos sigles; es que a la evolució noble feta en la Etat Mitja i que portá al predomini de la perfecció en l' art sobre la matussera riquesa dels temps antics, n' ha seguit un altre semblant pro mal encaminada, una evolució que podriem dir que ha sigut regresiva, perque en realitat ha consistit en un abandonamet de l' art per caurer en el mes illogic fingiment, de les riqueses primitives.

Aquesta evolució funesta es la que ha portat en si l' erro doblement lamentable que habem anunciat am nostre titul, per que am l' erro artistic abandonant l' art en el Santuari, ens ha portat l' erro moral de les riqueses fingides, l' erro moral de la mentida.

Consequencies d' aquesta evolució tan mal dirigida, son totes aquestes manifestacions desgraciades i hasta en cert punt risibles, que especialment tenen son sitial en les iglesies humils que podriem anomenar de segon i tercer ordre.

A nosaltres, ens' apena l' entrar en una de nostres parroquies i veurer aquelles parets pintades, imitant ser fetes am pedres iguals, ben escairades, de colors alternats i presentantnos aparell inverossímils i inestables, ens' apena veurer aquestes matexes parets altres voltes pintades imitant grans arcades que circulen el temple, arcades sense proporció i insostenibles am sos basaments de marmol mal imitat i ancara mes mal colorits; ens' apena veurer aquelles cúpules pintades d' un blau esperverador en el qui hi campejen convenientment ordenades un axam d' estrelles blan-

ques, ens apenen aquelles flors d' or, rígides i sense olor, omplenant un buit mal dissimulat, o enferfegant la mesa i graderies del altar; ens' apenen, aquelles flors de roba i paper de seda empolsades i rebregades quan no descolorides, ens' apenen aquells vestits de les imatjes carregats d' anticueles i pedreries falses, aquells candeleros, rexes i ferros vestits amb una capa d' or demostrant lo que no son, aquells enrejolats mes propis d' un salo que d' un lloc de reculliment.....

¡Ah! cuant més hermós, cuant més sencer i agradable a Deu no seria un senzill emblanquinat en ses parets, els ferros i les fustes mostrant am noblesa sa tecstura rígida i severa, les flors naturals embaumant l' ambient de l' altar i les imatjes, si vestides, al menys portant senzills ropatjes i am joies escasses pero bones. ¡Ah! Una senyora de familia noble vergonya 's donaria d' ostentar un collar o un aderés quines joies fossin falses. ¡Quant més nobles no son Deu i la Verge i el Sants que la Iglesia venera!

Creiem inútil entretenirse en demostrar que aquestes eczageracions ens han portat a un camp verdaderament lamentable donada la vritat que ha de resplandir sempre en nostre culto.

Creiem inútil fer entendre que axò es un erro moral i artistic, perque massa que 's veu al contemplarho; fa massa mal efecte al ulls d' una persona de temperament mitjament artistic pera que al manifestarho no 's dongui per convensuda. Sols a persones de poca il-lustració, portades d' un esperit feble, i d' un sentiment artistic innocent poden selshi grates aitals manifestacions. Nosaltres creiem am Thiers célebre eclesiastic i escriptor que sols els petits esprits, els esprits febles, els devots de mal gust, que tenen mes zel que llum artística i que no estimen les antigüetats eclesiastiques poden lloar aitals innovacions que, a son judici *distrauen mes que ecsitan la devoció*. I lamentantse Thiers de les matexes diu: "¡Com si no hi hagues prou devoció en la antiguetat! ¡com si no 's pogues ser devot sense axó, com si els altars senzills de les catedrals antigues no inspiressin prou devoció i reculliment!"

Axó ho deia Thiers l' any 1688 veient desapareixer molts altars de la Etat Mitja, veient substituir el majestuos de la

catedral d' Amiens de pedra, ferro, bronze, plata i or per un de estuc, guix i fusta daurada. ¡Que diria ara aquest escriptor eclesiastic si hagues vist introduir en els altars aquestes pedres falses i aquestes flors artificials? ¿qué diria si hagues vist pintar iglesia tan hermosa com la romànica de Porqueres, tota ella de pedra, amb pintures i coloraines les mes xerraires? ¡que diria si hagues vist aquet complicament d' ornamentacions, aquests recargolats i encimbellaments i aquesta varietat de fruites i verdures daurades que ens introdui el *barroc* a n' els altars duran tot el passat sigle.

¡Quin contrast si comparés els nostres altars amb els dels primers temps dels cristians, sempre senzills de forma que son material fos comú o preciós, sempre circumdats per tot lo que pogues ferlos semblar sants als ulls dels fidels sense que 'ls seus accessoris los hi traguessen el caracter de simplicitat i de puresa de bellesa y gravetat.

¡Ah de segur que s' esgarrifaria devant de tanta aberració, de segur que protestaria devant de tanta fastuositat aparenta, i mentidera. ¡Com repetiria aquelles seves paraules de que "aitals ornaments distrauen mes que ecsitan la devoció"! ¡Com diria junt am Violet-le-Duc que tot alló distreu en lloc de edificar al fidel! ¡I com s' ajuntaria am Rusquin pera dir que "aquets objectes son un serio obstacle al repos de l' esprit i de l' ánima que deu haber de fer allí ses practiques de devoció."

Si personalitats eclesiástiques i artístiques com les citades detesten totes aquestes manifestacions hi havem de convenir en que contitueixen aquestes un error artístic i moral.

Mes al comensament hem indicat que entre aquestes manifestacions errónees hi anava inclosa també la del daurat dels altars, manifestació que no sembla tan dolenta com axó a primera vista i de la que parex ha de ser mes difícil provar ses males cualitats.

I no obstant a nostre entendre aquesta es tant perjudicial i ilegitima com la de les flors de paper retallat de que avans parlavem.

A primera vista sembla que res tan justificat com la presencia de l' or en la casa de Deu.

Quanta mes riquesa puga haber de devant Deu mes la fibra de la reverencia del cor humá s' impresionará, quanta més llum radiant hi hagi mes magestuos será el conjunt... ¡A Deu deuen darseli totes les riqueses, sa cadira ha de resplandir, sa casa ha de enlluernar, l' or deu campejar en llur palau, les pedres precioses deuen enriquirlo.

Verdaders i ben verdaders son els sentiments que acabem d' ecsposar i segurament foren aquets, els que induiren a nostres passades generaciones a endaurar per complert tots els altars, hasta l' ecstrem de no dexar respirar ni un pam de fusta ni un tros de ferro.

Si a aquestos sentiments afegim, el conexement que devien tenir del ecsplendor veritat dels altars dels temps primitius, per la Biblia i altres documents, puig aquesta ens descriu la magestat i riquesa del temple de Salomó, en el que fins els claus eren d' or pur, i la contemplació dels restos dels altars romanics, tots ells construïts am planxes d' or i plata d' un grux ecstraordinari i am riquesa de pedres precioses compendrem facilment que un desitj gran de formar al antre esplendor de la Casa de Deu fos el que induís a nostres passats a substituir la superfície llisa de la pedra i ferro dels altars mitg evals per la daurada i lluenta que desde principis del sigle XVI, comensa a ovirarse en tots els indrets dels santuaris.

Mes, aquest afany de riquesa en temps en que no podia habernhi, aquest afany de presentar fastuositat sense tenir els medis necessaris per a mantenirla es lo que precisament ve a constituir l' erro moral de que ñens lamentem i fa que sigui aborrible la práctica del daurat.

No hi ha mes; devant de Deu s' ha ser sincer. Devant de Deu, amb molt mes motiu, per ser ell la vritat per essencia, s' ha de dir la vritat. La mentida, l' engany, la estussia, el dissimulo, son detestables devant dels homens; ¡doncs quan mes abominables han de ser devant de Deu!

A la mentida no l' hem d' acceptar mai encare que 'ns afalagui, encare que 'ns sigui propicia. Hem de dir am Ruskin: "No volem ni la mentida patriótica de l' historiador qu' ens afalaga, ni la del home d' Estat que 'ns afavorex ni la del zel del partidari, ni la caritativa del amic, ni la afalagadora de un, en vers a si matex" primer que la mentida

patriòtica diem nosaltres que perilli, la patria, que perilli tot! Que la pobresa ens envolti, avans que admetrer la mentida caritativa d' un amic. ¡La vritat avans que tot; confessemnos pobres, confessemnos vinguts a menos, no volgum aparentar ni soportar la pompa d' altres temps si no podem mantenirla.

Diguem també junt am Rusquin: "A la pobresa se li pot perdonar son migrament, a la utilitat la seva austeritat, mes hem de emplear gran menyspreu per la mesquinesa de la mentida".

Bax aquet punt de vista hem de jutjar doncs l' endaurat dels altars, es una mentida a tota llum es un engany a conciencia, mentida i engany molt més detestables, per quant son fets i portats a cap devant de Deu Nostres Senyor. ¿A qui no admirará veurer aquells altars encimbellats, aquelles columnes groxudes, totes relluentes, com si fossin macisses i constituïdes totes elles d' un metall tan preuat i poc abundant en nostres dies com es l' or.

Qui no caurá desseguida en el parany al contemplar aquelles ecstensions tan considerables, d' un metall destinat avui dia, tant solsament ha ser vist de tant en tant. Es impossible que ningú s' hi enganyi, es impossible que algu cregui am lo que veu i en aquest cas es induptable que sentim un fort despreci en vers de lo que aparenta i vol ser lo que no es. ¡Oh! Desitjem que sia or macis i verdader tot lo que brilli o que no brilli res si áquest or ha de ser fals, o solsament aparent.

Rusquin ens diu cosa semblant, mes com a imparcials hem dir que ell no desempenya pas l' us del endaurat. L' endaurat—diu—gracies a son gran us ve a ser com una mentida innocent. Se pren per lo que ell es; per un vel, una capa finíssima que ho cubrex tot, pot ser doncs en certa manera permés. No obstant—afegex—no dic pas jo que 's fassi be usantlo; es un medi de magnificencia avui dia molt empleat i fins usat en abus que pot per la seva contemplació fer perdre, el goig de la contemplació de tot objecte d' or verdader. Podrá usarse pot ser per la magnificencia que don, mes no prodigarlo per vanitat!"

A nosaltres, no 'ns acaba de satisfer aquesta declaració colocantse entre dos aigues, que fa Rusquin, a proposit del daurat.

Nosaltres direm, si que admitem el daurat sempre i quant sigui empleat, com a pintura com a decoració com a color per son especial matis i resplandor, mes el detestem, l' aborrim sempre que ell sigui empleat, com a un lucso que en realitat no eczistex.

Com ja ho hem dit avans en axó está l' erro moral del endaurat; es una mentida indigna en la casa de Deu, mentida que forsosament ha de contribuir com a erro moral al decaïment de la fé. Axis ha sigut i axis ens ho diu l' Historia.

Tractem doncs les coses de Deu sempre am serietat i ens infundirán mes respecte. La riquesa no es una qualitat indispensable en la casa de Deu. Els que siguin rics que la mostrin i que la oferexen; els que siguin pobres que se n' abstinguin si li han de donar falsificada.

Rebutjém, doncs, la práctica de la ostentació d' or allá ont no n' hi pot haberhi, no pretenguem fer passar una cosa per altre, que axó seria una mentida i la mentida, devant dels homes i devant de Deu, es sempre com diu Ruskin, una impostura, una proba de mal gust, una inconveniència i un crim.

RAFEL MASÓ I VALENTÍ.

AGONÍA

Lema: *Deu te perdó*

LLOREJADA AL DARRER CERTAM D' OLOT

*Sota un doser de teles demasquines,
en llit incrustat d' or y pedres fines
s' ouen crits d' agonia y d' estertor;
s' ou l' esfors d' una vida estenuada
que lluyta ja vensuda, aclaparada
á la forta embestida del dolor.*

*D' una llántia la flama tremolosa,
il-lumina la cambra suntuosa
espargint sa claror solemnial;
y á son pàlit esclat de melangia,
un ser tot demacrat per l' agonia
s' cvira com imatge sepulcral.*

¡Mireulo, es en Felip! Les mans crispades,

els ulls eixits, les conques esfonsades. .
 ¡sembla un espectre del avern eixit!
 Gira d' aci y d' allà sos ulls vidriosos,
 y ab convulsions y ab gestos espantosos
 barreja hi crits d' angúnia y de neguit.

¡Mireulo, es ell, es ell! Sa trista vida,
 espurna ja mitx morta y esllanguida
 se vá apagant, fonentse lentament;
 ses forces ja s' acaban; sols li resta...
 la fiblada puyenta d' una aresta
 ¡l' aresta del crudel remordiment!

Escolta 'ls ¡ays! d' un poble que gemega
 dessota 'l jou despótich que l' ofega
 ses llibertats sagrades escarnint.
 Escolta la cridoria aixordadora
 de mil sers, qu' ab sa veu esglayadora
 —¡Malehit sias—exclaman—Felip quint!

Si apart que veu al mitx de gran fossana
 l' imatge de la terra catalana
 que l' aguayta ab menys préu y 'l maleheix;
 y ell, bregant de la mort entre 'ls espasmes,
 veu alçarse, macabres, mil fantasmes,
 y se 'l mira esglayat ¡y 'ls regoneix!

¡Els regoneix! ¡Prou duhen senyalades
 sobre llurs calaveres descarnades
 les fatidiques grapes del butxi!
 ¡Prou parlan d' una gesta malurosa,
 d' un jorn en que una patria venturosa
 en camp del infortuni 's convertí.

En funeral y tétrica filera,
 sers descarnats, boy fent cruixir l' ossera
 passen en terrorífich reguitzell,
 y á n' Felip que 'ls aguayta, en son deliri
 li semblan sers, qu' eixint del cementiri
 vagen dient:—¡Miréulo, es éll, es éll!

¡Ell qu' un jorn ab orgull y villania,
 nostres lleys venerandes escarnia
 trepitxant y escupint els nostres furs!
 ¡Ell qu' ab foll salvatgisme 's rabeijava
 penjant als catalans, y engabiava
 llurs testes, boy sagnantes, dalt de 'ls murs!—

Y passen. Y entre 'ls plechs de llur mortalla,
 de 'l crespó funeral que 'ls embocalla,

*ensenyant son vissatge horripilant;
d' en Moragas la testa esmortuida,
lo cap de 'n Bach de Roda sense vida,
encara sanch bullenta riellant.*

*¡Ja 'ls pots mirar Felip! ¿Perqué no 'ls miras?
¿Perqué l' esguart esparverat ne giras
cayent de nou més feble y abatut?
¿Perqué ab esforços de rabia concentrada
—¡Aparteuos!—els dius ab veu trencada
y 'ls increpas frissós y esma perdut?*

*¡Son ells! Son els valents que defensaren
la patria catalana y que lluytaren
per guardar les sagrades llibertats.
Un jorn serà odiosa ta memoria,
ensemps que lluhirán dintre 'l Historia
sos noms, entre 'ls valents assenyalats*

*Y quan el fills dels cataláns, llegeixin
les gestes de sa terra y maleheixin
ton recort, ab renechs é imprecacions,
dirán una oració reconeguda
pe 'ls martirs qu' ab fermesa no abatuda
per la Patria moriren, com á bons.*

—=—

*Ta agonia cruel ja es acabada.
¡Oydá! que la teva hora es arribada;
ton nom ja es esborrat d' entre 'ls vivents...*

*...Lo planyivol metall de la campana
una oració demana...*

*¡Deu te pèrdó! La terra catalana
no 't plorarà pas gens.*

VICENS PIERA Y PRATS.

FARUM D' IMPREMPTA

“VIOLAS” COLECCIÓ DE POESIES D' EN JOSEP CALZADA I CARBÓ.

Feia temps que conexíem a n-en Calzada i Carbó com a escriptor; però mai, com densà de la lectura de son llibre *Violas*, ens havíem donat comte de que en Calzada era un poeta veritable. Ses poesies es mouen am naturalitat, els pensaments s' hi traslluexen sense esforços i la tendresa i inspiració espongen llurs sonores estrofes. Com a boniques, literiament, triariem tot-seguit: *Els meus versos, Tendral i*

Leda; la primera respira simpatia i bon cor, la segona un amor suau i aquesta i la derrera qu' hem esmentat son d' una forma ben tallada, fresques i arrodonides.

Valgui per la primera en quina de cop i volta l' autor ja 's queda curt amb allò de la *planuria immensa ont viuhèn barrejats aucells y flors*, ont segurament hi falta l' indicació de que 's tracta de la planuria de la *vida*..... però a voltes la versificació es tan eczigent!

Ratlles més avall hi trovèu que en exa planuria hi viuen barrejats *ànima y pensa*, es dir: barret sobre sombrero Venen apres—i axò sol fa montar la poesia maravellosament—un parell d' estrofes ont el poeta diu parlant de sos versos:

*No 'n diguèu mal! Son com las violetas
que veuhèn al entorn altres floretes
ab mes colors, mes vida, mes orgull...
¡Vejau que seré jo entre tants poetes
que 'l mon ab goig acull!*

*Un rés de res, una modesta viola
qu' á dintre 'l bosch crexent vá tota sola,
un crit d' aucell, un buf de vent suau,
una goteta d' aigua que rodola
pels abims del mar blau.*

Continúa:

*“Axò soch jo. Prengau donchs aquest llibre
com vibracions senzillas d' una fibra
que tenen amagada tots los cors.
Y si al polsar ma lira, aquesta vibra.....”*

I a n-aquí s' acaba amb una geladora glopada de prosa.

“à l' any que ve us 'l donaré millors”.

Però en conjunt la poesia ens resulta, i 'n fem l' análisis despietat per esperonar a ne 'l poeta a conreuar la forma i per tractar-se d' una de les composicions mes vistoses de la obra, anc que no la més axerida com a *Llevo* li sembla. A nostre entendre la superior, per sa claretat i dolcesa, es *Tendral*, i per son rellèu artístic *Leda*. Aquesta, no obstant, es fosca pel qui no está enterat de la historia de Leda i Júpiter trasformat en cigne; a més en son fons i en son estil hi ha bona dóssis de cruesas carnals, clarament; traspua lucsuria. La que 's titola: *L' adèu del suicida*, literariament es de poca forsa i de gens d' inspiració; moralment constituex una especie de lloansa a un suicida. Tingui entés l' autor que mai per mai es lícit el suicidi en bona filosofia i en bona moral; que es completament fals allò de que

*“per matarme
no me 'n demanará pas compte Deu.”*

axís com irrespectuós i indigne lo que posa en boca de son *héroe*:

*“Com Cristo en lo Calvari
l' hi faig ofrena a Deu del esperit.”*

No hi ha cap llei natural, que permeti lo que V. preté en un cas de-

terminat; el que 's mata a si mateix s' hi ficsi bé, es fins en el cas que V. presenta un cobart i un usurpador dels drets que te Deu sobre la vida humana. *L' Etern caminant* es també esllanguida; ja 'ns ho va semblar al sentir-la en les sessions anyals de la nostra *Literaria*; i ancara estem a la metexa. La darrera, *¡Si jo t' estimat!* té un pensament final de mal gust i tret, si mal no recordem, d' en Bartrina. Ho diguin els llegidors.

“ .¡Acosta ton cap! T' ho diré á l' orella! ..
¡Si jo t' he estimat! ¡Potser mes que á Deu!” .

Altres poesies hi ha ont s' hi demostra la destresa i seny artístic, axís com alguna ensopegada al bon gust.

Hem judicat am franquesa el volum; malgrat les nostres censures, confessem, com al principi d' aquest article, qu' en Calzada es un poeta veritable, un artista de cor. Li manca esperiencia — J. MONSERRAT

NOSTRE CONCURS

Composicions rebudes fins avuy.

71.—L' avi Met.—L.: *Terra isolada*.

72.—¡Benvinguts!—L.: *L' amor salva las distancias*.

73.—En Ramón.—L.: *Historia vulgar*.

74.—Crepuscles.—L.: *En l' hora solemniat en que 's fa fosch*.

ESPIGOLANT. -- CRÓNICA

Ha aparegut en nostre ciutat el primer nombre d' un setmanari titolat *El Tradicionalista*. Esta redactat en nostra parla ancara qu' a claps s' hi oviren trossos escrits en castellà. Aquesta barrija-barreja en un periòdic, per la nostra encontrada i que segurament no sortirà de les fites catalanes, ens fa, lo que 's diu vulgarment, molta escudella. Axò de banda, ses aspiracions están endressades a la causa del regionalisme francament carlí, i aparex am l' obert nom de catòlic. Es valent i fogós com tots els del camp carlista. Veus-aquí condensat son programa en aquest retall de sa salutació:

“Sols direm, que nostre programa es el que 's sintetisa en las paraulas *Deu, Patria, Rey*, lema de la bandera que tremola la ma augusta de D. Carles de Borbon y Austria de Este, y per el que hem jurat fidelitat complerta y per el que estem disposats á combatre en tots terrenos“.

A la secció de *Fletjas* ecsposa els medis que cal adoptar per a assolir el triumf de ses doctrines:

“Als carlins donguilshi fusells, y no eleccions, que aquest procediment no conduheix á res de profit per a la patria. Ara tractantse de un candidat carlista, l' apoyan perque es d' obligació.“

Que Deu Nostre Senyor dongui molts anys de vida al nou company pe a trevallar per Deu i per Catalunya.

El die 12 d' aquet mès va morir com a bon catòlic, l' escriptor català, Mossèn Agustí Puyol i Safont, ecònom del poble d' Alp, ecs-catedratic de Retòrica del Seminari de la Seu d' Urgell.

Mossèn Puyol, d' uns trenta anys d' edat, havia escrit hermoses poesies catalanes, entre altres "Adèu á Cerdanya", "Goigs de la Mare de Deu de Nuria", "Adèu á Font-Romèu", i un volum de gran valor literari è històric, titotal "Hijos ilustres de Cerdanya".

Gracies a Mossèn Puyol, Cerdanya, la pintoresca Cerdanya, la més hermosa comarca del Pirinéu, el bressol de la reconquista catalana, com ell metex l' anomena, ha pogut conexer bé i sens els grans i innombrables errors acumulats per la ignorancia, i moltes vegades per la mala voluntat, la lluída cort dels seus ínclits fills i héroes de la pàtria. Era Mossén Puyol espert investigador i historiador imparcial. La erudició del novell poeta no tenia res d' empalagosa ni de pesada. Escribía clar i correcte, savía diluir la ciencia adquirida en la investigació en interessants i agradables escrits i poesies. Era catalanista decidit i d' un caràcter franc i bondadosíssim.

Que Deu el tingui en sa gloria.

Diuen els periòdics qu' entra a formar part de la Academia Francesa, el conegut literat N' Edmond Rostand, autor del drama "Cyrano de Bergerac", quina traducció al castellá obtingué temps enrera tant d' éczit en el públic de Barcelona.

El notable filòlec català Mossen Grandía, ha comensat a estampar una obra nova: "Fonètica semítich-catalana, seguida d' un vocabulari d' etimologies catalá-semítiques."

Recullides i publicades per en Massó i Torrents, han vist la llum les obres poétiques del notable autor catalá, conegut per Mossen Jordi de Sant Jordi, que va viure a les acaballes del sigle XIV i comensos del XV.

Hem rebut *Saint Martin du Canigou*, i *Mossen Jacinto Verdaguer, sa vie, ses œuvres, sa mort*, amdós d' en Agustí Vassal, de quines parlarem a no tardar am l' ecstensió deguda. Remercièm l' atenció. També hem rebut, *Esperant*, revista de quina parlarem am detenció si se 'ns proporciona nombres per a enterar-nos ben bé de ses aspiracions; hi establím el cambi.

La Literaria ha mort. Ningú l' ha plorada; silenciosament, vergonyosament ha deualat a la fossa. La Literatura i el sentit comú respiren. Era una institució que, segons conten, en altre temps habia fet bons serveis ampro en la actualitat no tenia altre objecte que posar en ridicul a quatre que no habien fet cap mal a ningú i que per altre banda eren bons ciutadans i bons pares de familia.

La comissió dels Jocs Floral podrá trevallar sense noses, ara es l' hora.